

DET INTERKULTURELLE NORDEN - Nordisk workshop 15.-16. mai 2012

BAKGRUNN

Det kulturelle mangfoldet i det nordiske kultursamarbeidet skal styrkes. Det nordiske kultursamarbeidet skal både støtte og utvikle mangfoldet i kulturbegrepet slik at både allsidigheten og kvaliteten sikres. ... Kunst og kultur har sterkt potensial for å være de faktorene som bidrar til at flere blir i stand til å gripe de mulighetene kunnskapssamfunnet stiller til rådighet. ...

fra Nordisk Ministerråds handlingsplan 2010-2012

Tanken om å utvikle det nordiske kultursamarbeidet gjennom en styrking av det kulturelle mangfoldet i Norden, er ikke ny. Ideen om et diversifisert og pluralistisk kulturliv i Norden kan spores helt tilbake til samarbeidets begynnelse. Men de nordiske samfunnene har forandret seg, og betydningen av et kulturelt mangfoldig Norden er en annen i dag enn den var for 10, 15 eller 40 år siden. Særlig i de tre skandinaviske landene er de demografiske endringene tydelige; en utvikling som også er på vei både i Finland og Island – om enn i mindre omfang.

I løpet av de syv – åtte siste årene har kulturelt mangfold og flerkulturelle spørsmål satt sitt preg både på store nasjonale begivenheter – det svenske Mångkulturåret 2006 og det norske Mangfoldsåret 2008 – og på en lang rekke konferanser, seminarer og møter, hvor man særlig har belyst mulighetene og behovet for erfaringsutveksling, samarbeidsprosjekter, strategier og visjoner på feltet. Et omfattende arbeid på både nordisk og nasjonalt nivå er rikt dokumentert i en lang rekke rapporter, evalueringer og analyser.

Hvordan kan vi bruke de mange erfaringene fra både policyarbeid og fra de prosjektene som både Nordisk Kulturfond og ministerrådets Kultur- og kunstprogram har støttet? Hva skal til? Vil det være mulig å skape nordiske strukturer, støtteprogrammer og prosjekter som kan møte behovet for en mer inkluderende praksis på tvers av landene? Hvordan møter de nordiske strukturer og den nordiske idé de utfordringene som nye organisasjonsformer, endrede produksjonsmetoder, flerkulturelle identiteter og en stadig høyere grad av internasjonalisering blant de unge har ført med seg? Og hvordan skal vi balansere nordiske initiativer i forhold til overnasjonale initiativer fra blant annet EU og UNESCO?

Vi har formulert fem hovedpunkter, som vi ønsker å få samtalene til å gå rundt:

1. Begrepsbruk og –forståelse
2. Kulturell versus kunstnerisk identitet
3. Institusjonene og det frivillige feltet
4. Kvotering og særskilte programmer
5. Konkrete forslag til initiativer og handlingsplaner

1. Begrepsbruk og -forståelse

- eller hva vi snakker om, når vi snakker om interkulturalitet, inkludering og mangfold.

1.1. Kulturen og demokratiet

- Hvilken rolle spiller kulturen i den videre utvikling av de nordiske demokratier?
- Hva skal til for å sikre at begreper som likestilling og likeverd rotfestes som en del av kulturlivets DNA?
- Hvordan sikrer vi en bedre tilgjengelighet/access til kunstarenaene for en større del av befolkningen?
- Hvordan oppnår vi en bredere representasjon og speiling i kulturlivet av innbyggernes forskjellige bakgrunn og kompetanse?

1.2. Kulturelt mangfold

- Hva innebærer et begrep som "interkulturalitet" for utviklingen av en nordisk strategi på kulturområdet? Kan "interkulturalitet" fungere som en karakteristikk; av samfunnet, av den økte etniske og kulturelle diversitet i de nordiske samfunn? - Og dermed også som et uttrykk for en demokratisering av de nordiske støttestrukturer og initiativer på området, at kulturlivet skal være representativt i forhold til samfunnet det er en del av?
- Kan interkulturalitet i en kulturoptikk utvides til å handle om estetiske, performative og produksjonsmessige forskjeller snarere enn som et element i en integrasjonsdiskurs?

2. Kulturell versus kunstnerisk identitet

Hvordan sikrer vi at enhver kunstner vurderes utfra sin kunst – uavhengig av opprinnelse, bakgrunn, etnisitet, tro eller samfunnsklasse?

Hvordan kan vi skape et mer åpent, nyansert og kulturelt mangfoldig Norden, hvor forskjellige estetiske og kunstneriske uttrykk korresponderer med forskjellige kulturelle preferanser og tradisjoner?

Hvordan kan UNESCO konvensjonens tanker om et pluralistisk og *transnasjonalt* kulturelt landskap tenkes inn i den kulturelle praksis i Norden?

Ut fra ideen om at alle i utgangspunktet skal ha like muligheter for å delta i kulturlivet, vil det være naturlig om vi i Norden undersøker hvordan vi sikrer en mer likeverdig og kompetansebasert tilgang til alle lag av kulturlivet.

3. Institusjonene og det frivillige feltet

Hva skal til for å fremme en økt forståelse hos kulturinstitusjonene omkring mulighetene ved en mer nyansert tolkning av oppdraget?

Hvordan bryter man 'modus vivendi' i den daglige drift?

Kan man finne incitamenter, som kan gjøre det lettere også å henvende seg til de deler av befolkningen som i dag ikke benytter seg av de kulturelle tilbudene?

Hva kan kulturlivet lære av eksempelvis det frivillige feltet, hvor man tilsynelatende er kommet langt i arbeidet for et naturlig kulturelt mangfold og hvor det er kompetanse og erfaring å hente?

4. Kvotering og særskilte programmer

Skal vi - som i samfunnet forøvrig - også i kulturlivet arbeide med kvoteringsordninger for å "hjelp" minoritetskunstnere inn på kunstarenaene? Eller vil det bare stigmatisere dem enda mer som "de andre", som minoritetskunstnere – og personer utenfor normen? Er planene om det norske hospiteringsprogrammet en vei frem?

Kan vi utvikle modeller for hvordan det normative kunst- og kulturfelt kan utvides, så det i høyere grad lever opp til de demokratiske fordringene?

Hvordan bryter vi den reproduktive rekruttering til sektoren, som flere og flere peker på som et problem for fornyelse?

5. Konkrete innspill til politiske handlingsplaner

Kan det formuleres en rekke målsettinger som skal oppfylles på henholdsvis det korte og det lange spor? Hva er verktøyet og hvem kan gjøre noe hver for seg og sammen? Hvordan skaper vi en sammenheng mellom det som skjer nasjonalt og det som skal skje nordisk? Er det behov for flere workshops m.m. for å følge opp innsatsen?